

Handläggare
Samhällsbyggnadskontoret
Per Tholander
Vattenstrateg
08-57828101
per.tholander@tyreso.se

Handlingstyp
Tjänsteskrivelse
Datum
2022-07-01

Sida
1 (5)
Diarienummer
2022/KS 0219

Mottagare
Kommunstyrelsen

Yttrande över Uddby kraft ABs ansökan om omprövning av verksamhetens miljövillkor

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut i kommunstyrelsen

1. Kommunstyrelseförvaltningens yttrande antas som Tyresö kommuns yttrande till Mark- och miljödomstolen över Uddby kraft ABs ansökan om omprövning av verksamhetens miljövillkor.

Kommunstyrelseförvaltningen

Elin Waltersson
T.f. Kommundirektör

Charlotta Klinth
T.f. chef samhällsbyggnadskontoret

Sammanfattning

Uddby kraft AB har vid Nacka tingsrätt ansökt om omprövning för moderna miljövillkor för Uddby kraftverk i Tyresån. Tyresö kommun har möjlighet att lämna synpunkter senast 16 september 2022.

Tyresö kommun sålde Uddby kraftverk till Vattenfall år 1982 som sedan sålde det vidare till Uddby kraft AB år 2013. Tyresö kommun är ägare av fastigheten Tyresö 1:544 där Fatbursdammen är belägen. Kommunstyrelseförvaltningen har inte kännedom om något avtal eller servitut som ger Uddby kraft AB civilrättslig rådighet över vattnet och rätt att bedriva verksamhet på Tyresö

1:544. Holländaredammen är enligt utdrag från fastighetsregistret belägen inom fastigheterna Tyresö 1:753 och 1:544 (båda landfästena). Den förstnämnda fastigheten ägs av Kalvnäset samfällighetsförening och den sistnämnda av Tyresö kommun. Av ansökningshandlingarna framgår inte att Uddby kraft AB civilrättsligt förfogar över Holländaredammen. Kommunstyrelseförvaltningen anser därför att Uddby kraft AB inte är berättigad till att ansöka om omprövning gällande dessa dammar och att ansökan därför måste avvisas i dessa delar. Kommunstyrelseförvaltningen anser vidare att Uddby kraft AB behöver visa att bolaget civilrättsligt förfogar över de områden på Tyresö kommuns fastigheter Tyresö 1:544 samt Raksta 1:3 där bolaget ansökt om att uppföra passagelösning för ål samt fingaller.

Vattenregleringen står i motsats till Tyresö kommuns antagna inriktning i översiktsplanen om att arbeta för levande och omtyckta vattenmiljöer, kommunledningsutskottets beslut 2018-02-22 §31 om ordförandeuppdraget Fritt fram i Tyresån samt kommunstyrelsens yttrande 2021-08-24 §204 gällande Länsstyrelsens nulägesbeskrivning för Tyresån. Med anledning av ovanstående anser kommunstyrelseförvaltningen att Tyresö kommun bör verka för att en total återställning av nedre Tyresån genomförs.

Beskrivning av ärendet

Vid Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har Uddby kraft AB ansökt om omprövning för moderna miljövillkor för Uddby kraftverk i Tyresån i Tyresö kommun. Synpunkter med anledning av ansökan ska ges in skriftligen till Mark- och miljödomstolen senast den 4 juli 2022. Tyresö har begärt och beviljats förlängd svarstid till och med 16 september 2022.

Bakgrund

Tyresö kommun sålde Uddby kraftverk till Vattenfall 1982. I köpet ingick intagsdamm med luckor, tub, avloppskanal, spillfåra och kraftstation samt strömfallsrätt för fallhöjden mellan vattenstånden i Albysjön och Uddbyviken.

I överlåtelseavtalet §7 anges att

”Vad härnedan i denna § sägs, skal gälla mellan Vattenfall och kommunen om och när kommunen i egen regi eller i samverkan med annan genomför reglering av Tyresån i huvudsaklig överensstämmelse med och i syfte, som framgår av nu föreliggande förslag av Scandiaconsult.

Kommunen äger med åberopande i tillämpliga delar av 2 kap. 9, 15 och 31 §§ vattenlagen och under medverkan av Vattenfall i tillståndsfrågan hos vattendomstolen begära tillstånd att riva dammen vid Holländaretorp, bygga om dammen i Fatburens utlopp och till denna

överföra nu gällande dämmningsrätt för Holländaredammen samt överta ansvaret för vattenframrinningen vid Nyfors- och Fatbursdammarna enligt följande.

Kommunen skall ha rätten och skyldigheten att handha tappningen genom dammarna så att vattenståndet i Albysjön icke onödigtvis överstiger +13,78 m. Om vattenståndet i sjön sjunker till +13,50 m eller därunder, skall kommunen eftersträva att hålla luckorna i Fatbursdammen helt stängda. Kommunen skall vidare eftersträva att handha tappningen genom dammarna så att onödiga förluster i kraftproduktionen i Uddby kraftstation undviks”

Vattenfall ansökte sedan 1987 hos vattendomstolen om lagligförklaring av Uddby kraftverk med bräddavloppet vid Holländaretorp och reglering av Albysjön. Ansökan ändrades sedan 1989 efter förhandlingar med Tyresö kommun till att även omfatta reglering av Fatburen, höjd sänkningsgräns samt minimitappning till Follbrinksströmmen. Dom meddelades 1990-06-01 där Uddby kraftverk, Holländaredammen samt Fatbursdammen lagligförklarades i deras befintliga utföranden. Vattendomstolen lagligförklarade även regleringen av Albysjön mellan nivåerna +13,78 m och +13,45 m.

Vattendomstolen lämnade sökanden tillstånd att

- i Holländaredammen utföra en 5 m bred öppning
- utföra reparation av Fatbursdammen samt installera Thomsonöverfall
- att för arbetena vid Fatbursdammen utföra och bortta en fångdamm
- att i Follbrinksströmmen utföra bankförstärkning
- att för framtiden driva Uddby kraftverk och därvid tillgodogöra den vattenmängd turbinerna kan nyttiggöra, maximalt ca 3,5 kbm/s
- att med dammarna reglera Albysjön och Fatburen mellan nivåerna +13,78 m och +13,45 m i enlighet med nedan intagna vattenhushållningsbestämmelser.

Domen anger följande vattenhushållningsbestämmelser för regleringen av Albysjön och Fatburen:

1. Såvitt på skötseln av kraftverket och dammarna beror får reglering för kraftproduktion bedrivs mellan vattenstånden +13,78 m (dämmningsgräns) och +13,45 m (sänkningsgräns), mätt vid dubben i berghällen vid Holländaredammen. Vid ostörda driftförhållanden skall eftersträvas att vattenståndet inte understiger +13,55 m.
2. Genom Fatburen skall tappningen under september och oktober vara lägst 200 l/s och under övrig tid 150 l/s om tillrinningen uppgår till nämnda värden, Vid lägre tillrinning skall dessa framsläppas.
3. På Thomsonöverfallet vid Fatbursdammen skall anbringas två tydliga märken som visar överfallshöjden vid tappning av 200 l/s och 150 l/s.

Sökande beviljades tvångsrätt för arbetena vid Fatbursdammen och i Follbrinksströmmen.

Till grund för denna ansökan låg avtal mellan kommunen och Vattenfall från 1982 samt ytterligare ett avtal som tecknades 1989.

Vattenfall drev sedan kraftverket fram till 2013 då det såldes till Uddby kraft AB. Uddby kraft har sedan dess bedrivit verksamheten.

Kommunstyrelseförvaltningen har dock inte kännedom om några avtal eller servitut som skulle ge Uddby kraft AB civilrättslig rådighet att bedriva verksamhet på Tyresö kommuns fastigheter.

Rådighet över vattnet

Enligt Lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet 2 kap. 1§ skall verksamhetsutövaren ha rådighet över vattnet inom det område där verksamheten skall bedrivas. Tyresö kommun är ägare av fastigheten Tyresö 1:544 där Fatbursdammen är belägen. Kommunstyrelseförvaltningen har inte kännedom om något avtal eller servitut som ger Uddby kraft AB civilrättslig rådighet över vattnet och rätt att bedriva verksamhet på Tyresö 1:544.

Holländaredammen är enligt utdrag från fastighetsregistret belägen inom fastigheterna Tyresö 1:753 och 1:544 (båda landfästena). Den förstnämnda fastigheten ägs av Kalvnäset samfällighetsförening och den sistnämnda av Tyresö kommun. Av ansökningshandlingarna framgår inte att Uddby kraft AB civilrättsligt förfogar över Holländaredammen. Kommunstyrelseförvaltningen anser därför att Uddby kraft AB inte är berättigad till att ansöka om omprövning gällande dessa dammar och att ansökan därför måste avvisas i dessa delar. Kommunstyrelseförvaltningen anser vidare att Uddby kraft AB behöver visa att bolaget civilrättsligt förfogar över de områden på Tyresö kommuns fastigheter Tyresö 1:544 samt Raksta 1:3 där bolaget ansökt om att uppföra passagelösning för ål samt fingaller.

Tyresö kommuns arbete för fria vandringsvägar och levande vattenmiljö

Kommunstyrelseförvaltningen anser att den reglering som idag bedrivs med hjälp av Tyresö kommuns dammanläggning på kommunens fastighet Tyresö 1:544 orsakar betydande skada på vattenmiljön. Regleringen står i motsats till Tyresö kommuns antagna inriktning i översiktsplanen om att arbeta för levande och omtyckta vattenmiljöer, kommunledningsutskottets beslut 2018-02-22 §31 om ordförandeuppdraget Fritt fram i Tyresån samt kommunstyrelsens yttrande 2021-08-24 §204 gällande Länsstyrelsens nulägesbeskrivning för Tyresån. Med anledning av ovanstående anser kommunstyrelseförvaltningen att Tyresö kommun bör verka för att en total återställning av nedre Tyresån genomförs till förmån för fria vandringsvägar

och en levande vattenmiljö. Det innebär att regleringen behöver upphöra och att Tyresåns vatten återigen leds via Follbrinksströmmen. Det innebär också att Fatbursdammen behöver rivas ut och ersättas med en naturliknande stentröskel, samt att återställningsåtgärder genomförs i Follbrinksströmmen. Även den naturliga tröskeln vid Albysjöns utlopp, vid den så kallade Holländaredammen, bör återställas för att skapa ytterligare en strömsträcka mellan Albysjön och den idag indämda sjön Fatburen.

Förslaget till beslut har inga ekonomiska konsekvenser.

Ärendet bedöms inte beröra barn varför någon prövning av barnets bästa inte har genomförts.